

Н. М. Чернуха докт. пед. наук (професор
кафедри теорії та історії педагогіки
Київського університету імені Бориса
Грінченка)

Т. О. Саврасова-В'юн канд. психол. наук
(ст. викладач кафедри теорії та історії
педагогіки Київського університету
імені Бориса Грінченка)

Формування громадянської активності студентів: виклики часу

Від рівня розвитку громадянської активності залежить те, наскільки особистість здатна ставити перед собою громадянські цілі, адекватно оцінювати свої можливості, вміння й навички щодо досягнення цих цілей та ефективно здійснювати громадянську діяльність. Тому в останні роки у психолого-педагогічній науці поглиблюється інтерес до проблеми громадянської активності студентів. На думку Л. М. Семенюк, в цей віковий період, відбувається якісне зрушення, пов'язане з переходом від глибинної самосвідомості та пізнання людей, – удосконалюється та в більшій мірі проявляється така риса особистості студентів, як громадянська активність, яка допомагає розкрити закономірності життєдіяльності особистості громадянина й громадянського суспільства в цілому [3]. Аналіз літератури свідчить про значну кількість досліджень сучасних українських і зарубіжних науковців, присвячених проблемі громадянської активності особистості, що надало можливість визначити різні підходи до трактування сутності досліджуваного феномена: філософський (Д. Локк, Платон); історичний (М. С. Грушевський, С. І. Русова); соціологічний (О. В. Киричук); політико-правовий (А. Арато, А. М. Скаліна); діяльнісний (К. К. Платонов, Д. Н. Узнадзе); особистісно-орієнтований (І. Д. Бех, Л. А. Снігур); аксіологічний (М. Й. Боришевський) [2]. Деякі вчені виділяють структурні компоненти громадянської активності

особистостей юнацького віку. Так, на думку О. Г. Баранкова, рівень громадянської активності молоді залежить від розвитку трьох її компонентів: пізнавально-переконливого, емоційного та поведінкового [1]. У дослідженнях Л. М. Семенюк вказується, що основними компонентами громадянської активності особистостей юнацького віку є: когнітивний, мотиваційний, поведінковий, рефлексивний, об'єктивно-результативний [3]. На нашу думку, *громадянська активність студентів* – це якість особистості юніцького віку, що містить сукупність знань, умінь, навичок, схильностей, вольових зусиль, мотивів, почуттів, яка спрямована на ефективне здійснення громадянської діяльності. До структури громадянської активності студентів ми віднесли такі компоненти: когнітивний, мотиваційний, емоційний і поведінково-вольовий. *Когнітивний компонент* представляє собою комплекс знань про сутність та особливості громадянської активності та включає такі складові: а) рівень правових та громадянських знань; б) рівень громадянської свідомості; в) рівень аналітичних та прогностичних знань. *Мотиваційний* компонент характеризується як сукупність усвідомлених мотивів, від яких залежить вибір дій та спрямованість діяльності особистості. До нього відносяться такі складові: а) рівень мотиваційної адекватності; б) рівень досягнення мети. *Емоційний компонент* представляється як комплекс ставлень до суспільних цінностей, громадянських якостей, оцінних суджень особистості до свого «Я» та включає: а) рівень ставлення до суспільних цінностей; б) рівень ставлення до себе; в) рівень ставлення до громадянських чеснот. *Поведінково-вольовий компонент* уявляє собою комплекс умінь та навичок, які забезпечують ефективне здійснення громадянської діяльності та включає такі складові: а) рівень розвитку рішучості і наполегливості; б) рівень здатності до лідерства; в) рівень розвитку відповідальності; г) рівень здатності до громадянської діяльності. Дослідження вищезазначених авторів надали нам можливість визначити зміст, структуру громадянської активності студентів, але відкритим залишається питання дослідження рівня її розвитку на сучасному етапі.

Література

1. Баранков О. Г. Воспитание гражданской активности учащихся в разновозрастных группах по месту жительства : Дис... канд. пед. наук : 13.00.01 / О. Г. Баранков. – К. : Киевский государственный педагогический институт им. М. П. Драгоманова, 1992. – 232 с.
2. Москальова А. С. Психологічні особливості розвитку громадянської активності старшокласників : монографія / А. С. Москальова, Т. О. Саврасова-В'юн. – К. : ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2014. – 264 с.
3. Семенюк Л. М. Психология гражданской активности (особенности и условия развития) / Л. М. Семенюк. – М. : Воронеж, 2006. – 196 с.